

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.471.1:005.52:[658.87:665.7]

Струк Н.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Мулінська Г.В.

аспірант кафедри обліку і аудиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОГО РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ

Представлено методичний підхід до аналізу витрат операційної діяльності підприємства роздрібною торгівлею нафтопродуктами. Здійснено адитивний факторний аналіз витрат операційної діяльності. Проведено аналіз показників структури і динаміки витрат операційної діяльності. Здійснено аналітичну інтерпретацію показників співвідношення операційних витрат та вартості реалізованої продукції. Надано рекомендації стосовно створення умов для аналізу операційних витрат за місцями їх виникнення та видами діяльності.

Ключові слова: аналіз, витрати, елемент витрат, нафтопродукти, операційна діяльність, роздрібна торгівля.

Представлен методический подход к анализу затрат операционной деятельности предприятия розничной торговли нефтепродуктами. Осуществлен аддитивный факторный анализ затрат операционной деятельности. Проведен анализ показателей структуры и динамики затрат операционной деятельности. Осуществлена аналитическая интерпретация показателей соотношения операционных затрат и стоимости реализованной продукции. Даны рекомендации по созданию условий для анализа операционных затрат по местам их возникновения и видам деятельности.

Ключевые слова: анализ, затраты, элемент затрат, нефтепродукты, операционная деятельность, розничная торговля.

The methodical approach to analysis of expenses the company's operating activities retailing of petroleum products is presented. An additive factorial analysis of operating expenses is realized. Indicators of structure and dynamics of operating expenses are analysed. Analytical interpretation of indicators of ratios of operating expenses and value of sold goods is performed. Recommendations on creating conditions for the analysis of the operating expenses of centers and activities are given.

Keywords: analysis, expenses, expenses element, petroleum products, operating activities, retail.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вдалий вибір методики аналізу є передумовою для формування адекватної аналітично-інформаційної бази, яка слугує платформою для прийняття та реалізації управлінських рішень. Результати реалізації

методичних підходів до аналізу витрат операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлею нафтопродуктів (НП) забезпечують оцінювання поточного стану підприємства, вибір правильних тактичних дій та формування довгострокової стратегії функціонування підприємства. У конкурентних умовах важливим є створення

повноцінної інформаційної бази та побудова алгоритму здійснення аналізу витрат операційної діяльності підприємства, який би забезпечив належне управління ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблематику аналізу витрат досліджували: В.І. Ганін, Н.М. Гаркуша, О.О. Горошанська, Б.В. Гринів, Т.Г. Камінська, Н.Б. Кащена, А.А. Мазаракі, Є.В. Мних, І.Ф. Прокопенко, О.В. Цуканова, М.І. Чередниченко та ін. Проте додаткових досліджень потребують методичні підходи до аналізу витрат операційної діяльності підприємств роздрібного ринку НП.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є розвиток методичного підходу до аналізу витрат операційної діяльності підприємств роздрібного ринку НП через вирішення таких завдань:

- розкриття теоретичних основ методичного підходу до аналізу витрат операційної діяльності підприємства роздрібною торгівлі НП;
- здійснення адитивного факторного аналізу витрат операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі НП в Україні;
- проведення аналізу показників структури і динаміки витрат операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі НП в Україні;
- аналітична інтерпретація показників співвідношення операційних витрат та вартості реалізованої продукції на підприємствах роздрібною торгівлі НП в Україні;
- надання рекомендацій стосовно створення умов для аналізу операційних витрат за місцями виникнення витрат (МВВ) та видами діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед зауважимо, що велике значення для створення повноцінної інформаційної бази аналізу витрат операційної діяльності має ступінь аналітичності інформації, тобто адекватність та відповідність вимогам аналітичного процесу. Найбільш повне тлумачення аналітичності інформації подається Т.Г. Камінською, зокрема пропонуються характерні показники: «1) повнота охоплення необхідних для аналізу відомостей, або ступінь забезпеченості інформацією; 2) універсальність інформації як можливість отримання похідних показників; 3) ступінь повторюваності аналогічних показників у різних формах звітності; 4) сту-

пінь взаємної відповідності різних видів інформації; 5) співставність і достовірність; 6) ступінь своєчасності отримання; 7) гнучкість як можливість своєчасного внесення коректив і водночас достатня стійкість до змін; 8) ступінь готовності до формалізованої обробки; 9) трудомісткість заповнення облікових форм і їх обробки; 10) ступінь взаємної відповідності різних видів інформації (планової, облікової та ін.); 11) ступінь достовірності (логічної та математичної); 12) співставність інформації, тобто можливість використання різних видів інформації без додаткової обробки» [1]. Саме вивчення аналітичності інформації дає підстави для вдосконалення інформаційної бази аналізу, а з'ясування інформаційного взаємозв'язку аналітичних завдань між собою дає змогу уникати дублювання інформації, що уможливорює встановлення черговості їх вирішення.

Аналіз операційних витрат здійснюється у розрізі його видів за такими ознаками: просторова форма (внутрішній, зовнішній), часова форма (стратегічний, оперативний, ретроспективний), зміст аналізу (комплексний і тематичний; управлінський і фінансовий); періодичність (періодичний і одноразовий); організаційна форма (централізований і децентралізований; не механізований і на базі ЕОМ); форма досліджуваних економічних відносин (техніко-економічний, соціально-економічний, функціонально-вартісний); рівень охоплення об'єкта (суцільний, вибірковий, внутрішньогосподарський, загальний, міжоб'єктний) та ін. [2, с. 93].

Обов'язковим складником процесу аналізу витрат є аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності, що дає змогу виявити статті витрат, які займають найбільшу частку у структурі, з'ясувати тенденції зміни в часі та розробити шляхи їх мінімізації. Широке застосування в аналізі показників операційних витрат мають логічні методи, методи комплексної економічної оцінки, економіко-математичні методи і моделі.

Величина витрат операційної діяльності формується під впливом значної кількості чинників, отже, важливе місце в методології аналізу витрат операційної діяльності посідає факторний аналіз. Зауважимо, що «методологія – це система принципів наукового дослідження; вчення про науковий метод пізнання законів природи за допомогою сукупності методів дослідження, що застосовуються у будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання. Методика – по-

няття, в якому сконцентровано технічні прийоми, пов'язані з певним методом дослідження, операції, їх послідовність і взаємозв'язок» [3, с. 28–32].

Реалізацію завдань аналізу витрат операційної діяльності підприємства пропонуємо здійснювати за такими етапами:

1. факторний аналіз за елементами витрат;
2. аналіз показників структури витрат;
3. аналіз показників динаміки витрат;
4. аналіз показників співвідношення операційних витрат та вартості реалізованої продукції підприємствами роздрібною торгівлі НП;
5. аналіз витрат за МВВ та видами діяльності.

Як стверджують Н.С. Барабаш та Є.В. Мних, «економічний аналіз – це насамперед факторний аналіз, який передбачає перехід від результатного параметра до його кінцевої факторної системи і, навпаки, розкриття повного набору корельованих факторів та їх кількісне й якісне вимірювання» [2, с. 47]. Під час прямого факторного аналізу виявляють окремі фактори впливу на результативний параметр, а також визначають форму функціонального зв'язку та ступінь впливу факторів. У разі прямого детермінованого факторного аналізу вихідні дані для аналізу подають у формі конкретних значень і отримують точні й однозначні результати. За прямого стохастичного факторного аналізу вихідні дані подають вибіркою, а результати отримують із певною ймовірністю. Розв'язок задач стохастичного факторного аналізу вимагає вибору достатньо корельованих факторів і виду регресії, яка б найкраще відображала зв'язок досліджуваного параметра з набором факторів, та визначення методу вимірювання зв'язку.

Серед детермінованих моделей найчастіше використовують чотири види, які відрізняються математичною формою зв'язку між змінними.

1. адитивні моделі:

$$Y = \sum_{j=1}^n X_j = X_1 + X_2 + \dots + X_n \quad (1)$$

2. мультиплікативні моделі:

$$Y = \prod_{j=1}^n X_j = X_1 \times X_2 \times \dots \times X_n \quad (2)$$

3. кратні моделі:

$$Y = \frac{X_1}{X_2} \quad (3)$$

$$Y = \frac{\sum_{j=1}^n X_j}{X_{j+1}} \quad (4)$$

$$Y = \frac{X_1}{\sum_{j=2}^n X_j} \quad (5)$$

$$Y = \frac{\sum_{j=1}^n X_j}{\sum_{j=1}^m X_j} \quad (3)$$

4. змішані (комбіновані) моделі, які є комбінацією попередніх моделей:

$$Y = \frac{X_1 + X_2}{X_3} \quad (7)$$

$$Y = (X_1 + X_2) \times X_3 \quad (4)$$

Для аналізу операційних витрат підприємств роздрібного ринку НП використаємо адитивну модель, оскільки результативний показник є алгебраїчною сумою факторних показників (елементів витрат). За даними статистичної звітності підприємств роздрібною торгівлі НП, а саме розділу 3 «Розподіл основних показників за видами економічної діяльності» форми № 1-підприємництво (річна), отриманих за допомогою листа-запиту до Державної служби статистики, обчислимо абсолютні прирости факторів впливу (елементів витрат) операційних витрат підприємств роздрібного ринку НП за 2013–2016 рр. (табл. 1).

Зауважимо, що на відміну від форми № 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у формі № 1-підприємництво (річна) елементи витрат «Матеріальні витрати» та «Інші операційні витрати» об'єднані в один елемент «Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг». Тобто «Інші операційні витрати» мають назву «Витрати на оплату послуг».

Для уніфікації форм статистичної та фінансової звітності пропонуємо у формі № 1-підприємництво (річна) розділити елемент «Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг» на елементи «Матеріальні витрати» та «Інші операційні витрати», як це є у формі № 2 фінансової звітності.

Оскільки елемент «Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг» займає найбільшу частку у структурі операційних витрат, у формах статистичної і фінансової звітності, то його доцільно подавати розшифруванням «Інших операційних витрат» за компонентами, наприклад: витрати на ремонти; витрати на обслуговування майнових комплексів; витрати на зв'язок; оплата державних послуг; послуги страхуван-

Абсолютні прирости факторів впливу (елементів витрат) операційних витрат підприємств роздрібного ринку НП в Україні за 2013–2016 рр., тис. грн.

Роки	Фактори впливу				Результативна ознака
	X_1	X_2	X_3	X_4	ΔY
	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Витрати операційної діяльності
2012	X	X	X	X	X
2013	-2 125 605	-152 834	-147 195	-109 132	-2 534 765
2014	-150 259	-7 159	-553 412	-199 611	-910 441
2015	1 469 203	-48 945	262 562	48 608	1 731 428
2016	-3 009 632	35 301	-94 803	-167 064	-3 236 198

Джерело: сформовано та обчислено авторами

Структура операційних витрат підприємств роздрібного ринку НП в Україні за 2012–2016 рр., %

Роки	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Всього
2012	69%	4%	20%	7%	100%
2013	64%	4%	24%	8%	100%
2014	70%	4%	19%	6%	100%
2015	73%	3%	18%	6%	100%
2016	61%	5%	28%	6%	100%

Джерело: сформовано та обчислено авторами

ня; маркетингові послуги; інформаційно-консультативні послуги; послуги оренди; ліцензійні послуги; транспортні послуги; інші операційні витрати. Такий поділ варто затвердити на державному рівні шляхом внесення змін до П(С)БО 16 «Витрати» [4] та до Методичних рекомендацій із формування складу витрат та порядку їх планування у торговельній діяльності [5].

Приріст результативної ознаки ΔY в адитивних моделях складається з приростів відповідних чинників ΔX_j :

$$\Delta Y = \Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3 + \Delta X_4, \quad (5)$$

де ΔY – приріст витрат операційної діяльності;

ΔX_1 – приріст матеріальних витрат та витрат на оплату послуг;

ΔX_2 – приріст амортизаційних витрат;

ΔX_3 – приріст витрат на оплату праці;

ΔX_4 – приріст відрахувань на соціальні заходи.

Таким чином, прирости витрат операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі НП за 2013–2016 рр. будуть мати вигляд:

$$\Delta Y_{2013} = (-2125605) + (-152834) + (-147195) + (-109132) = -2534765 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta Y_{2014} = (-150259) + (-7159) + (-553412) + (-199611) = -910441 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta Y_{2015} = (1469203) + (-48945) + (262562) + (48608) = 1731428 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta Y_{2016} = (-3009632) + (35301) + (-94803) + (-167064) = -3236198 \text{ тис. грн}$$

Окрім показників адитивного факторного аналізу, важливими показниками у процесі аналізу витрат операційної діяльності є показники структури, динаміки та середні показники витрат на одне підприємство, яке здійснює роздрібну торгівлю НП, а також середні показники витрат на одну торгову точку, тобто АЗС.

Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат за 2012–2016 рр. мають матеріальні витрати та витрати на оплату послуг (61–69%), проте суттєво зростає частка витрат на оплату праці (з 20% у 2012 р. до 28% у 2016 р.). Найменшу питому вагу в структурі операційних витрат за 2012–2016 роки мають амортизаційні витрати (3–5%) (табл. 2).

Ланцюгові темпи приросту елементів витрат операційної діяльності обчислено в табл. 3.

У 2013–2014 рр. загальна сума операційних витрат демонструвала тенденції до зменшення на 26% та 12% відповідно (або на 2 534 млн. грн. та 910 млн. грн.), у 2015 р. витрати суттєво зросли, на 27% (1 731 млн. грн.), але в 2016 р. знову зменшилися на 39% (3 236 млн. грн.).

Динаміку операційних витрат підприємств роздрібною ринку НП в Україні за 2012–2016 рр. представлено на рис. 1.

Якщо аналізувати витрати на одне підприємство роздрібною ринку НП за 2012–2016 рр. (табл. 4), то очевидно, що найбільше значення спостерігаємо за середніми матеріальними витратами та витратами на оплату послуг, оскільки

саме матеріальні витрати та витрати на оплату послуг є найвагомішими у структурі операційних витрат. Загалом середні операційні витрати на одне підприємство роздрібною ринку в 2016 р. зменшилися на 40% (2 842 тис. грн.) порівняно з 2012 р. Причому зменшилися значення за усіма елементами витрат: матеріальні витрати та витрати на оплату послуг – на 2 310 тис. грн.; відрахування на соціальні заходи – на 265 тис. грн.; амортизація – на 87 тис. грн.

Також середні операційні витрати на одну АЗС у 2016 р. зменшилися на 43% (558 тис. грн.) порівняно з 2012 р. (табл. 5). Варто звернути

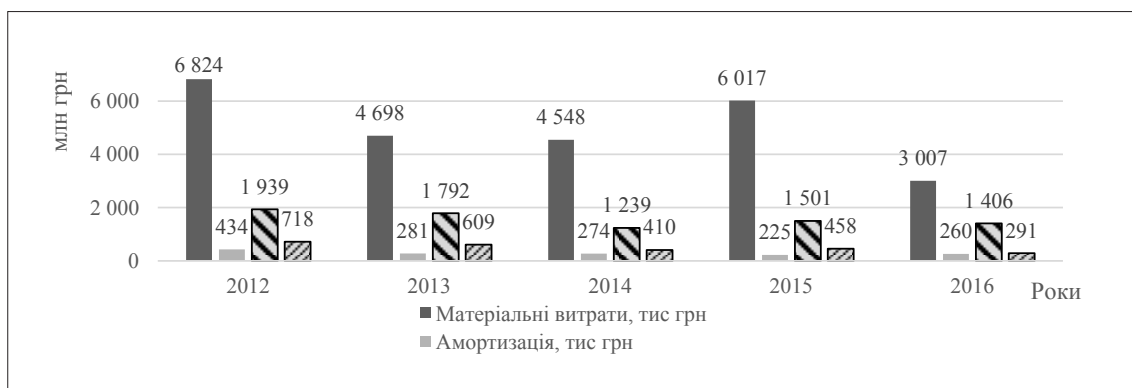

Рис. 1. Динаміка операційних витрат підприємств роздрібною ринку НП в Україні за 2012–2016 рр.

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 3

Ланцюгові темпи приросту операційних витрат підприємств роздрібною ринку НП в Україні за 2013–2016 рр., %

Роки	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Всього
2012	X	X	X	X	X
2013	-31%	-35%	-8%	-15%	-26%
2014	-3%	-3%	-31%	-33%	-12%
2015	32%	-18%	21%	12%	27%
2016	-50%	16%	-6%	-36%	-39%

Джерело: сформовано та обчислено авторами

Таблиця 4

Значення операційних витрат на одне підприємство роздрібною ринку НП в Україні за 2012–2016 рр., тис. грн.

Роки	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизаційні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Всього
2012	4 909	312	1 395	517	7 133
2013	3 200	191	1 221	415	5 027
2014	3 818	230	1 040	344	5 432
2015	4 791	179	1 195	365	6 530
2016	2 599	225	1 215	252	4 291

Джерело: сформовано авторами

увагу на те, що за 2012–2016 рр. суттєво зменшилася кількість підприємств та торгових точок (на 233 та 934 одиниці відповідно).

О.О. Горошанська та Н.Б. Кашена обґрунтовують методику комплексної оцінки ефективності операційних витрат підприємств торгівлі. Критеріями оцінки ефективності операційних витрат у підприємствах торгівлі, на їхню думку, є: економічність (засвідчує можливість збільшення обсягів діяльності за мінімальних витрат); результативність (характеризує здатність досягнення максимальних результатів за мінімальних витрат) [6, с. 163].

Уважаємо, що серед показників результативності варто виокремити співвідношення операційних витрат та вартості реалізованої продукції підприємствами роздрібною торгівлі НП, тому обчислимо, яка величина операційних витрат припадає на 100 грн. реалізованої продукції підприємствами роздрібного ринку НП за 2012–2016 рр. У 2013–2016 рр. операційні витрати були в діапазоні 7,70–11,13 грн., проте

в 2012 р. показники кардинально відрізняються – 129,99 грн. на 100 грн. реалізованих НП (табл. 6).

Для забезпечення аналізу витрат за МВВ доцільно запровадити ведення обліку за такими об'єктами, які генерують витрати обігу у роздрібній торгівлі НП, а для здійснення АВС-аналізу – ведення обліку за видами діяльності.

Передумовою ведення обліку витрат операційної діяльності за МВВ і за видами діяльності є заповнення обов'язкових реквізитів первинної документації підприємства – типу організаційно-структурної одиниці підприємства, МВВ та виду діяльності (рис. 2).

Для зручності заповнення таких реквізитів уведемо умовні скорочення назви типів структурних одиниць: О (центральный чи регіональний офіс); АЗС (автозаправна станція); Н (нафтобаза); Л (лабораторія). Аналогічно уведемо умовні позначення назв видів діяльності: закупівля НП (ЗК), транспортування НП від постачальника до нафтобаз та роздрібних

Тип організаційно-структурної одиниці підприємства	Вид діяльності	Код МВВ	Назва МВВ

Рис. 2. Рекомендована форма додаткових реквізитів первинної документації підприємства роздрібною торгівлі НП

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 5

Значення операційних витрат на одну АЗС в Україні за 2012–2016 рр., тис. грн.

Роки	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизаційні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Всього
2012	894	57	254	94	1 299
2013	607	36	232	79	954
2014	611	37	166	55	869
2015	924	34	230	70	1 259
2016	449	39	210	43	741

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 6

Значення операційних витрат на 100 грн. реалізованої продукції підприємствами роздрібного ринку НП в Україні за 2012–2016 рр., грн.

Роки	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Всього
2012	89,46	5,68	25,42	9,42	129,99
2013	7,09	0,42	2,70	0,92	11,13
2014	6,95	0,42	1,89	0,63	9,89
2015	8,14	0,30	2,03	0,62	11,09
2016	4,66	0,40	2,18	0,45	7,70

Джерело: сформовано та обчислено авторами

точок (ТР); зберігання НП (ЗБ); реалізація товарів кінцевим споживачам (РЛ). За допомогою таких реквізитів витрати, відображені на рахунках 8 класу «Витрати за елементами», можна буде адекватно розподілити на адміністративні та збутові залежно від об'єкта, який генерує витрати, у кінці звітної періоду відобразити інформацію за рахунками 92 «Адміністративні витрати» та 93 «Витрати на збут», а також здійснити поділ витрат за видами діяльності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Запропонований методичний підхід до реалізації завдань аналізу витрат операційної діяльності підприємства дає змогу стверджувати, що, оскільки елемент «Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг» займає найбільшу частку в структурі операційних витрат, у формах статистичної і фінансової звітності, розкриття інформації про нього доцільно здійснювати через виокремлення компонентів «Інших операційних витрат». Для уніфікації форм статистичної та фінансової звітності запропоновано у формі № 1-підприємництво (річна) розділити елемент «Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг» на елементи «Матеріальні витрати» та «Інші операційні витрати». Аналітичність інформації про витрати від операційної діяльності рекомендуємо підняти шляхом ведення обліку таких витрат за МВВ і за видами діяльності, для чого заповнювати пропонувані обов'язкові реквізити первинної документації підприємства.

Перспективою подальших досліджень є виокремлення основних напрямів використання результатів аналізу витрат операційної діяльності підприємств роздрібного ринку НП для розроблення рекомендацій щодо вибору правильних тактичних дій стосовно мінімізації витрат і формування довгострокової прибуткової стратегії функціонування таких підприємств.

Бібліографічний список:

1. Камінська Т.Г. Управлінський облік, аналіз і контроль в системі менеджменту на підприємстві. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/upravlinskiy-oblik-analiz-i-kontrol-v-sistemi-menedzhmentu-na-pidpriemstvi.html> (дата звернення: 02.06.2018).

2. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
3. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І. Методика і методологія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 430 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 02.06.2018).
5. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, затв. Наказом Міністерства економіки України від 02 березня 2010 р. № 226. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=a3b1cabe-f0d0-4d7a-a684-53b8f9d2795c> (дата звернення: 02.06.2018).
6. Горошанська О.О., Кашчена Н.Б. Комплексна оцінка ефективності витрат операційної діяльності підприємств торгівлі. Бізнес Інформ. 2016. № 11. С. 162–166.

References:

1. Kaminska, T. H. (2009), "Management accounting, analysis and control in the management system at the enterprise", *Oblik i finansy APK*, [Online], no. 3, available at: <http://magazine.faaf.org.ua/upravlinskiy-oblik-analiz-i-kontrol-v-sistemi-menedzhmentu-na-pidpriemstvi.html> (Accessed 2 June 2018).
2. Mnykh, Ye. V., Barabash, N. S. (2014), *Finansovy analiz [Financial analysis]*, Kyivskiy natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet, Kyiv, Ukraine.
3. Prokopenko, I. F., Hanin, V. I. (2008), *Metodyka i metodolohiia ekonomichnoho analizu [Methods and methodology of economic analysis]*, Tsentri navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
4. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Ukrainian Accounting standards "Expenses", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (Accessed 2 June 2018).
5. Ministry of economy of Ukraine (2010), "Methodical recommendations about formation of structure of expenses and their planning in trading activities", available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=a3b1cabe-f0d0-4d7a-a684-53b8f9d2795c> (Accessed 2 June 2018).
6. Horoshanska, O. O., Kashchena, N. B. (2016), "Comprehensive evaluation of the efficiency of operating expenses of trading enterprises", *Business Inform*, no. 11, pp. 162-166.

Struk N.S.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Audit
Ivan Franko National University of Lviv

Mulinska H.V.

Postgraduate Student at Department of Accounting and Audit,
Ivan Franko National University of Lviv

THE METHODOICAL APPROACH TO THE ANALYSIS OF OPERATING EXPENSES OF PETROLEUM RETAILERS

The authors presented a methodical approach to the analysis of expenses the company's operating activities retailing of petroleum products. An additive factorial analysis of operating expenses of petroleum retailers is conducted. Indicators of structure and dynamics of operating expenses of petroleum retailers are analysed. Analytical interpretation of indicators of ratios of operating expenses and value of sold goods of petroleum retailers is performed. Recommendations on creating conditions for the analysis of the operating expenses of centres and activities are given.

The proposed methodical approach allows us to assert that the item "Material costs and expenses for payment of services" occupies the largest share in the structure of operating expenses on the forms of statistical and financial reporting, therefore, disclosure of information about it is expedient to carry out through disclosure of components of "Other operating expenses". To unify the forms of statistical and financial reporting, the element "Material costs and expenses for payment of services" in the form "№ 1-pidpriemnytstvo (richna)" is proposed to divide into elements "Material costs" and "Other operating expenses". We recommend increasing the analytical information on the operating expenses by the accounting of such expenses for places of origin and for types of activities that will enable us to carry out the proposed mandatory requisites of the enterprise's primary documentation.

Prospects for further research is the allocation of the main directions of usage results of the analysis of operating expenses of petroleum retailers to develop recommendations for choosing the right tactical actions to minimize expenses and creating long-term profitable strategies of operation of such enterprises.